

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/14184,Pomarańczowa-Alternatywa.html>
19.05.2024, 08:06

Pomarańczowa Alternatywa

Hasło wydrukowane w **Tom IV**

Pomarańczowa Alternatywa, antykomunistyczny, ogólnopolski młodzieżowy ruch happeningowy, działający w PRL w l. 80. Był bezpośrednią kontynuacją Ruchu Nowej Kultury, działającego we Wrocławiu (1980–1981). Nazwę przyjął od tytułu pisma, wydawanego przez RNK XI–XII 1981, w czasie studenckiego strajku solidarnościowego z WSI w Radomiu. W pierwszym numerze „Pomarańczowej Alternatywy” ukazał się *Manifest surrealizmu socjalistycznego* autorstwa Waldemara Fydrycha ps. Major, który stał się dokumentem programowym PA. Symbolem ruchu były krasnoludki malowane na murach Wrocławia i in. miast Polski VIII 1982–1989. [II](#) poł. l. 80. PA istniała we wszystkich większych miastach Polski. 1986–1989 gł. formą jej działań były happeningi, które gromadziły od kilkunastu do kilkunastu tys. uczestników. W największych happeningach we Wrocławiu, w Warszawie czy Gdańsku uczestniczyli studenci z całej Polski.

Nieformalnym liderem PA we Wrocławiu był Waldemar Fydrych, wśród najbardziej aktywnych animatorów i uczestników akcji m.in. Wiesław Cupała, Alicja Grzymalska, Robert Jeziński, Ewa Kapała-Stewart, Jolanta Skiba-Czyżkowska, Paweł Kocięba-Żabski, Krzysztof Jakubczak, Paweł Kasprzak, Jacek Kudłaty, Marek Krukowski, Andrzej Kielar. Plakaty i graffiti PA tworzył najczęściej Jacek Jankowski ps. Ponton. 1981 pierwsze happeningi we Wrocławiu, jeszcze podczas strajków, były aranżowane przez RNK w budynkach Wydz. Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego i polegały gł. na wieszaniu i zdzieraniu plakatów przez strajkujących i służby porządkowe, kolejne organizowało od IV 1986 grono skupione wokół Majora, m.in. Krzysztof Skarbek, Piotr Petyszkowski i Sławomir Monkiewicz. 1 VI 1987 pierwszy masowy happening „Krasnale na Świdnickiej”, zorganizowany wspólnie przez PA i studentów zgromadzonych wokół Dwunastki –

nieformalnego samorządu na UW. W happeningu wzięło udział kilka tys. uczestników przebranych za krasnale. Wrocławską PA zorganizowała ok. 30 happeningów, ostatni, „Pogrzeb krasnoludków” 1 VI 1990. Najstłynniejsze i najbardziej masowe to „Papier toaletowy” i „Kto się boi papieru toaletowego?” (1 i 15 X 1987) „Wigilia Rewolucji Październikowej” (6 XI 1987), „Mikołaj na Świdnickiej” (6 XII 1987), „Karnawał RIO-botniczy” (16 II 1988), „Dzień Tajniaka” (1 III 1988), „Rewolucja krasnoludków” (1 VI 1988), „Mieszkancko na Świdnickiej” (21 X 1988), „Festiwal Sztuki Obecnej” (1 VI 1989), „Karnawał Żebraczy” (12 II 1990). W akcje wrocławskich happeningów wpisane były role dla MO i SB, co nadawało im prześmiewczy charakter, m.in. w happeningu „Wigilia Rewolucji Październikowej” happenerzy wcielili się w role rewolucjonistów, a funkcjonariusze MO próbujący ich zatrzymać automatycznie odgrywali role białogwardzistów, próbujących tłumić rewolucję.

Działania wrocławskiej PA, oparte na chwytliwych hasłach, specyficznym humorze i happeningach, szeroko nagłaśniane również przez media zachodnie, zainspirowały podobne akcje paraartystyczne w całej Polsce. Najwcześniej happeningi organizowało w Warszawie środowisko zw. z NZS, najbardziej zaangażowani byli Waław Sobolewski, Krzysztof Płaska i Rafał Szymczak. 1987–1989 w Warszawie odbyło się kilkanaście happeningów, w tym „Wielki mecz KS Nędza-FC Dobrobyt” (29 XI 1987), „Wodniki kontra Smurfy” (4 IV 1988), „Stosunkowo wielkie manewry AntyMON-SB” (28 IV 1988), „Rewolucja krasnali” (1 VI 1988), „W obronie komunistycznej ojczyzny” (6 X 1988), „Rewia Soc-Mody” (6 XI 1988), „Niewidzialna armia, czyli konspira musi być” (20 I 1989).

W Łodzi PA przybrała nazwę Galeria Działań Maniakalnych. Wśród najaktywniejszych organizatorów happeningów m.in. Krzysztof Skiba, Tomasz Gaduła, Sławomir Macias, Andrzej Miastkowski, Krzysztof Raczyński. GDM miała wsparcie artystyczne Wspólnoty Leeżeć (graffiti, „Tygodnik Leeżeć”). Najbardziej znane łódzkie happeningi to m.in. „Galopująca inflacja” (7 XI 1988), „Dzień solidarności z Milicją Obywatelską” (13 XII 1988), „Bicie piany przy okrągłym stole” (25 II 1989), „Rajd szlakiem rzuconych

legitymacji partyjnych" (21 III 1989), „Dzień przegięcia pały" (1 VI 1989).

W Gdańsku działała Różowa Alternatywa. Happeningi organizowali gł. uczestnicy WiP, w tym najaktywniejsi Wojciech Jankowski ps. Jacob, Krzysztof Galiński ps. Gal, [Lech](#) Parell, Klaudiusz Wesołek, Andrzej Misk, Małgorzata Tarasiewicz, Agnieszka Dojlido, Małgorzata Gorczewska, a także członkowie FMW. Najbardziej znane happeningi to m.in. „Niech żyje węgorz, precz z centralą rybną" (21 II 1988), „Święty Mikołaj" (6 XII 1988) „Dzień Wiosny" (21 III 1988) przeprowadzony przez FMW po przewencyjnych zatrzymaniach organizatorów z WiP; podczas happeningu utopiono kukłę przedstawiającą gen. Wojciecha Jaruzelskiego), „Rozpętuujemy wojnę" (1 IV 1988), czy happeningi zorganizowane przez FMW 1 V 1988 i 1 VI 1989.

W Poznaniu happeningi w duchu PA organizowały różne środowiska studenckie, m.in. pod szyldem Komitetu Obrony Czerwonych Kapturków. Aktywnymi happenerami byli m.in. Ryszard Sowiński, Zbigniew Karlica, Roman Szamanda, Dariusz Grzybek, Dorota Koczorowska. Zorganizowano m.in. happeningi „Polskie kobiety popierają władzę" (8 III 1988), „Czerwone Kapturki przeciwko wilkom" (7 IV 1988), „Kongres zjednoczeniowy PPR i PPS" (15 XII 1988).

Echa PA docierały także do innych miast w Polsce, 1989 w Lublinie PA zorganizowała kilka happeningów, m.in. „Idzie Postęp" (16 III 1989), „Wiążemy nić porozumienia" (1 V 1989), „Mityng wyborczy Gargamela" (1 VI 1989).

W Olsztynie PA działała jako Agentura Natręctw Nieformalnych. 1989 zorganizowała ona 3 happeningi: „Armaty zamiast mięsa" (16 I 1989), „Milicjant w każdym domu" (24 II 1989) i „Wprowadzamy stan wojenny" (21 III 1989). Pojedyncze happeningi odbyły się również w Krakowie, Opolu i in. miastach Polski.

Akcje PA nie miały charakteru ideologicznego, nie wysuwano żadnych postulatów politycznych, ich organizatorzy, związani z WiP, mieli często poglądy anarchistyczne. Celem happeningów PA było obnażanie absurdów systemu komunistycznego, ale także żartobliwe podejście do opozycji

politycznej. Hasła PA były z reguły surrealistyczne, przewrotnie humorystyczne i miały skłaniać do myślenia. Happeningowa formuła akcji PA angażowała nie tylko samych organizatorów i studentów, ale także przypadkowych przechodniów. Największym wydarzeniem w historii PA był happening „Rewolucja krasnali” (1 VI 1988), kiedy to ulicami Wrocławia przeszedł kilkunastotysięczny marsz krasnoludków ubranych w pomarańczowe czapeczki. W scenariusz akcji happeningowych wpisane były zatrzymania uczestników przez MO, którą udawało się sprowokować do zatrzymywania np. osób przebranych za św. Mikołaja we Wrocławiu (6 XII 1987) czy osób w okularach przeciwsłonecznych w Gdańsku (21 III 1988). PA wydawała ulotki informujące o przyszłych happeningach i humorystycznie zachęcające do udziału w nich. Zaproszenia na akcje były również umieszczane na murach w formie graffiti bądź plakatów tworzonych także metodą szablonową.

1990 po wyjeździe W. Fydrycha do Francji działalność PA w zasadzie wygasła. 2000 po jego powrocie PA wznowiła działalność, jednak już w nowej formule. 2001 we Wrocławiu przy ul. Świdnickiej w miejscu d. happeningów odsłonięto pomnik krasnoludka jako symbolu PA. Postacie krasnoludków stały się także symbolem i atrakcją turystyczną Wrocławia.

Ewa Chabros

[Gdańsk](#), [Kraków](#), [Łódź](#), [Lublin](#), [Olsztyn](#), [Opole](#), [Poznań](#), [Region Dolny Śląsk](#), [Warszawa](#), [Wrocław](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

[Zgłoś błąd](#)